

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze projednal ve veřejném zasedání konaném dne 22. března 2023 v Praze v senátu složeném z předsedy Mgr. Jana Kadlece a soudců JUDr. Miroslava Pavrovského a JUDr. Kateřiny Radkové odvolání obžalovaného [jméno] [příjmení], narozeného [datum] a poškozeného [jméno] [příjmení], narozeného [datum], proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem z 11. ledna 2023, č. j. 97 T 10/2022-969, a rozhodl

takto:

I.

Z podnětu odvolání obžalovaného podle § 258 odst. 1 písm. e), f) odst. 2 trestního řádu se napadený rozsudek ve výroku o trestu a o náhradě majetkové a nemajetkové újmy zrušuje.

Podle § 259 odst. 3 písm. a), b) trestního řádu se znovu rozhoduje tak, že při nezměněném výroku o vině se obžalovaný [jméno] [příjmení], narozen [datum],

odsuzuje

podle § 185 odst. 3 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 10 (deseti) let.

Podle § 56 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku se pro výkon uloženého trestu zařazuje do věznice se zvýšenou ostrahou.

Podle § 228 odst. 1 trestního řádu se obžalovanému ukládá nahradit poškozenému [jméno] [příjmení], narozenému [datum], trvale bytem [adresa], k rukám matky [jméno] [příjmení], narozené [datum], bytem [adresa], jako majetkovou škodu částku 1 552 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15 % ročně od [datum] do zaplacení.

Podle § 228 odst. 1 trestního řádu se obžalovanému ukládá nahradit poškozenému [jméno] [příjmení], narozenému [datum], trvale bytem [adresa], k rukám matky [jméno] [příjmení], narozené [datum], bytem [adresa], za prožité duševní útrapy nemajetkovou škodu v penězích,

v podobě náhrady další nemajetkové újmy, částku 200 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15 % ročně od [datum] do zaplacení.

Podle § 229 odst. 2 trestního řádu se poškozený [jméno] [příjmení], [datum narození], odkazuje se zbytkem nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích v podobě další nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 229 odst. 1 trestního řádu se poškozený [jméno] [příjmení], [datum narození], odkazuje se svým nárokem na náhradu nemajetkové újmy v penězích ve formě ztížení společenského uplatnění a ve formě odčinění prožité bolesti na řízení ve věcech občanskoprávních.

II.

Podle § 256 trestního řádu se odvolání poškozeného [jméno] [příjmení] zamítá.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem byl obžalovaný [jméno] [příjmení] odsouzen pro zločin znásilnění podle § 185 odst. 1 al. 2, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku a přečin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání jedenácti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Obžalovanému bylo podle § 228 odst. 1 tr. ř. uloženo nahradit poškozenému nezletilému [jméno] [příjmení] majetkovou škodu ve výši 1 552 Kč a blíže nespecifikovanou nemajetkovou újmu ve výši 400 000 Kč, obě s úrokem z prodlení ve výši 15 % p. a. od [datum] do zaplacení. Se zbytkem svého nároku na náhradu nemajetkové újmy byl poškozený [příjmení] odkázán podle § 229 odst. 2 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Trestné činnosti se podle rozsudečného výroku soudu prvního stupně obžalovaný [příjmení] dopustil, zjednodušeně řečeno tím, že v [obec] [datum] odpoledne nejdříve oslovil poškozené nezletilé [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení], kteří byli zjevně mladší patnácti let a nabídl jim 1 000 Kč, pokud mu [anonymizována dvě slova], načež když nabídku oba odmítli, oslovil poškozeného nezletilého [jméno] [příjmení], rovněž zjevně mladšího patnácti let a pod záminkou dotazu na cestu, natlačil poškozeného do svého vozu, odvezl ho proti jeho vůli na opuštěné místo poblíž vrchu [obec], kde se s ním přemístil do zavazadlového prostoru, [anonymizováno] [role v řízení] [anonymizována dvě slova], [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova], [role v řízení], [anonymizována dvě slova] [anonymizováno], [anonymizováno], [anonymizována dvě slova] [anonymizováno], [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova], [anonymizována dvě slova] [anonymizováno], [anonymizováno] [role v řízení] [anonymizováno], [anonymizována dvě slova] [anonymizováno] [role v řízení] [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova] [anonymizováno], [anonymizováno] [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova] [role v řízení] [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova] [anonymizována dvě slova] ([anonymizována dvě slova] [anonymizováno]).

3. Proti rozsudku Městského soudu podali včasné odvolání jak obžalovaný [jméno] [příjmení], tak poškozený [jméno] [příjmení]. Obžalovaný, který svým odvoláním podaným prostřednictvím obhájce napadl výslovně všechny výroky rozsudku, má za to, že soud prvního stupně nezjistil správně

a úplně skutkový stav, provedené důkazy nesprávně hodnotil, neprovedl důkazy navržené obhajobu, což vedlo k nesprávnému závěru o vině, protože je vadný výrok o trestu i výrok adhezní. Pokud je o první skutek vůči poškozeným [příjmení] a [příjmení], tento nebyl vůbec prokázán, když poškození vypovídali nejasně a výpovědi jejich rodičů byly ovlivněny, což by vyplynulo z výsledků svědků [příjmení] a [anonymizováno], které soud neprovedl. Druhý skutek vůči poškozenému

[příjmení], považuje rovněž za neprokázaný, když jeho výpověď nebyla provedena souladně s trestním řádem a proto z ní nelze vycházet. Nalézací soud se řádně nevypořádal s lékařskou zprávou z [datum], která nesvědčí pro [anonymizováno 5 slov] [role v řízení]. Dále má za to, že při vyšetřování byly výpovědi rodičů poškozeného policií ovlivněny. Závěrem zdůraznil, že dle znaleckého posudku netrpí žádnou sexuální úchylnou či deviací. Obžalovaný doznává toliko, „nevhodné chování“ vůči mladistvému, když před ním na daném místě masturboval.

4. Poškozený [příjmení] ve svém odvolání podaném prostřednictvím zmocněnce nesouhlasí s tím, že byl s částí svého nároku na náhradu nemajetkové újmy odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních. Nalézací soud fakticky přiznal pouze část nároku odškodňující prožité útrapy, tzv., „další nemajetkovou újmu“ a nepřiznal nárok na odčinění, ztížení společenského uplatnění“. Odvolatel zdůraznil, že soudy k vyčíslení ztížení společenského uplatnění používaná Metodika Nejvyššího soudu má toliko doporučující charakter a dovozuje, že pro přiznání nároku není nezbytně nutné, aby byl zdravotní stav poškozeného ustálen a aby byl tento opětovně vyšetřen znalcem specializovaným na posouzení tohoto ztížení, pokud je, jako v souzené věci, prokázáno, že k zásahu do budoucího života poškozeného došlo. Opětovné vyšetření považuje za nevhodné, odkazuje na závěry znalců [příjmení] [příjmení] a PhDr. [příjmení] a má za to, že o výši dané náhrady rozhoduje soud a nikoliv znalec a proto odškodnění lze za použití korektivu, zásad slušnosti v mezích § 2958 o. z.“ přiznat za použití analogie. Odvolání pak k dotazu soudu při jednání upřesnil v tom směru, že toto nesměruje proti nepřiznání nároku na odčinění prožité bolesti nalézacím soudem, byť tento nárok byl vznesen. Pokud jde o příslušenství požadovaných nároků, upřesnil, že nadále požaduje úrok z prodlení ve výši 15 % ročně od [datum] do zaplacení.

5. S odkazem na v předchozích odstavcích rozvedenou argumentaci učinili odvolatelé závěrečné návrhy. Obžalovaný odvolacímu soudu navrhl zrušit napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c), d), e), f) tr. ř. a věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, eventuálně navrhl aby ve věci rozhodl odvolací soud sám a obžalovaného zprostil obžaloby z prvního skutku a druhý kvalifikoval jako přečin ohrožování výchovy dítěte a uložil přiměřený podmíněný trest odnětí svobody. Odvolání podané poškozeným navrhl obžalovaný podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnout.

6. Poškozený [jméno] [příjmení] navrhnul, aby odvolací soud zrušil toliko výrok, jímž byl odkázán s částí svého nároku na náhradu nemajetkové újmy na civilní řízení a sám rozhodl tak, že obžalovanému vedle nároků již příkazných uloží povinnost nahradit poškozenému za ztížení společenského uplatnění částku 607 012 Kč s úrokem z prodlení ve výši 15 % p. a. od [datum] do zaplacení. Pokud jde o odvolání obžalovaného, navrhl poškozený ústy svého zmocněnce, aby bylo pro svoji nedůvodnost zamítnuto.

7. Státní zástupkyně navrhla obě podaná odvolání jako nedůvodné zamítnout, když rozhodnutí Krajského soudu o vině, trestu i částečně přiznané náhradě poškozenému [příjmení] způsobené újmy a částečném odkazu na řízení občanskoprávní má za řádně důkazně podložené i srozumitelně a logicky odůvodněné, tudíž jde o rozhodnutí zákonné a správné.

8. Vrchní soud v Praze přezkoumal z podnětu podaných odvolání podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i správnost postupu předcházejícího řízení, a to z hlediska vytýkaných vad, přihlížející i k vadám, které nebyly vytýkány, pokud by mohly mít vliv na správnost napadených výroků, přičemž dospěl k následujícím závěrům.

9. Napadený rozsudek je výsledkem řízení, které bylo provedeno podle trestního řádu a nedošlo v něm k žádným podstatným vadám, natož k takovým, které by mohly ovlivnit řádné objasnění věci nebo zasahovaly do práva obžalovaného na obhajobu.

10. Krajský soud provedl dokazování v duchu zásad materiální pravdy zakotvené v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., tedy v takovém rozsahu, aby bylo možno učinit správné závěry skutkové i věc posoudit po právní stránce. Důkazy potřebné pro zjištění toho, zda se skutek stal, zda tento spáchal obžalovaný, z jakých pohnutek, jaké jsou okolnosti mající vliv na škodlivost činu pro společnost, jaké jsou osobní a majetkové poměry obžalovaného, jaký je následek jeho jednání a co vedlo k trestné činnosti, byly opatřeny z větší části v přípravném řízení a částečně doplněny nalézacím soudem. Veškeré ve věci opatřené důkazy provedl nalézací soud v zákonem předepsané formě.

11. Jediným nedostatkem v procesním postupu nalézacího soudu je nedostatečné a nedůsledné plnění poučovací povinnosti vůči poškozenému [příjmení], resp. jeho zmocněnci, která plyne z ustanovení § 43 odst. 3 tr. ř. Tato vada sice vytýkána nebyla, neměla vliv na výrok o vině a trestu, ale promítla se v nepřehledném, částečně neúplném adhezním výroku, pokud jde o nárokové bolestné a částečně vycházejícím z nikoliv dostatečně konkrétního návrhu poškozeného. Krajský soud si nedostatečně ujasnil, jaké jednotlivé nároky poškozený uplatňuje, nepoučil a nevyzval zmocněnce poškozeného, aby tyto přesně specifikoval, vyčíslil a to včetně konkrétně požadovaného příslušenství. Jelikož nárok byl poškozeným [příjmení] uplatněn včas a dostatečně specifikován v celkovém objemu a typu požadovaných nároků, tedy řádně, a poškozený je oprávněn svůj nárok během řízení modifikovat až do okamžiku, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě (viz rozhodnutí č. 50/1986 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – trestní), bylo možné, aby po řádném poučení podle § 43 odst. 3 tr. ř., zmocněnec nárok

za poškozeného doplnil a konkretizoval, pokud jde o jednotlivé samostatné nároky na odčinění nemajetkové újmy a upřesnil výši požadovaných úroků z prodlení a vada tak byla odstraněna v rámci odvolacího řízení, jak bude dále podrobně vyloženo.

12. Provedené důkazy soud prvního stupně hodnotil jednotlivě, ve vzájemných souvislostech i v celém souhrnu podle svého vnitřního přesvědčení, přičemž postupoval logicky správně a vyvodil řádně zdůvodněné závěry, o nichž nejsou žádné důvodné pochybnosti. Zásada volného hodnocení důkazů zakotvená v § 2 odst. 6 tr. ř. byla naplněna. Nalézací soud správně zjistil a popsal okolnosti předcházející útokům vůči poškozeným [příjmení], [příjmení] a posléze [příjmení], které jsou pro pochopení motivace obžalovaného klíčové a stejně přehledně, detailně a logicky vyložil průběh obou projednávaných skutků. Správná a přiléhavá je i zvolená trestněprávní kvalifikace, která je v napadeném rozsudku logicky a dostatečně konkrétně zdůvodněna (viz odstavce [číslo] až 42. napadeného rozsudku).

13. Odvolací soud doplnil dokazování výsledkem ošetřující psychiatricky poškozeného [jméno] [příjmení] [jméno] [jméno] [příjmení], která detailně popsala léčbu poškozeného, jeho obtíže, jejich dopad

do běžného života a uzavřela shodně jako znalci dr. [příjmení] a dr. [příjmení], že poškozený v důsledku prožitého traumatu trpí PTSP. Pokud jde o průběh traumatizující události, měla informace především od matky poškozeného, svědkyně [příjmení], poškozený se k záležitosti detailně vracet nechtěl, což respektovala, když zpětné vybavování traumatu psychice neprospívá. Poškozený si opakovaně stěžoval na bolest v oblasti konečníku a divnou chuť gumy v ústech, což s tím co prožil, zjevně souvisí. [anonymizováno 35 slov] [role v řízení] [anonymizováno].

14. Dále byl vyslechnut i Mgr. [jméno] [jméno], klinický psycholog poškozeného, který zjistil obtíže zcela totožné jako dr. [ulice] a právě pro závažnost PTSP a nutnost medikace [jméno] [příjmení] k psychiatrické doporučil. Spolupráci matka v létě 2022 přerušila, syna opakovaně omluvila, uvedla, že se stav zlepšuje, což bylo patrně dáno medikací předepsanou psychiatrickou, ale v lednu 2023 požádala znovu o pomoc, neboť stav [jméno] se opět zhoršil. První termín mají stanoven na [datum]. Pokud jde o traumatizující zážitek samotný, popsal poškozený při vyšetření podrobněji jen jeho počátek, jak byl obžalovaným, kterého detailně popsal, [anonymizováno 7 slov], [role v řízení] [anonymizováno 8 slov], [role v řízení] [anonymizováno 13

slov] [obec], [anonymizováno 15 slov] [role v řízení] [anonymizováno 14 slov] [role v řízení] [anonymizováno 6 slov] [role v řízení] [anonymizováno 8 slov] [jméno] [příjmení] [anonymizováno].

15. Námitky obžalovaného, pokud jde o vymezení skutku a jeho trestněprávně kvalifikaci, byly odvolacím soudem shledány nedůvodnými. Naopak námitky směřují proti výroku o trestu a adheznímu výroku byly vyhodnoceny jako částečně důvodné.

16. Pokud je o první skutek namítnul obžalovaný, že tento nebyl vůbec prokázán, když poškození vypovídali nejasně a výpovědi jejich rodičů byly ovlivněny. Tato námitka realitě provedeného dokazování neodpovídá. Poškození [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] vypovídali oba spontánně, přiměřeně svému věku, jejich výpovědi nalézací soud velmi správně vyhodnotil jako věrohodné, korespondující s ostatními důkazy, zejména výpovědi rodičů a kamerovými záznamy.

Z faktu, že poškozený [příjmení] nabídce obžalovaného zprvu nerozuměl a v podstatě až z poznámky kamaráda [příjmení], že obžalovaný je asi, „úchylák“, pochopil, co tento požadoval, totiž v žádném případě nelze dovozovat rozpor nebo nejasnost, ale svědčí právě pro reálnost líčeného prožitku. Svědek [příjmení] rozuměl obžalovanému, že nabízí peníze za obnažení přirození od samého počátku zcela jasně a obžalovaný ji zopakoval dvakrát. Opakování nabídky, které zprvu přesně nerozuměl, potvrdil i poškozený [příjmení]. Naprosto totožně se chlapci svěřili rodičům. Skutečnost, že tak poškozený [příjmení] učinil až na popud matky, která informaci měla o kamarádce [jméno] [příjmení], matky druhého poškozeného, který se doma svěřil první, opět svědčí pro líčení skutečného prožitku, neboť je pochopitelné, že chlapci se v obavách, že nebudou pouštěni na koloběžky ven, doma spontánně nesvěřili. Stejně tak je pochopitelné a skutečnému životu odpovídající,

že požadovanou částku, jejíž výše nadto není z trestněprávního pohledu na věc nijak podstatná, chlapci sdělili až na upřesňující dotazy, neboť pro ně byl podstatný a šokující požadavek na obnažení se a nikoliv nabízená odměna. Jinými slovy řečeno, právě neochota poškozených chlapců svěřit se, líčení komplikací s nepochopením ze strany jednoho z nich, počáteční nejasnosti ohledně nabízené částky, činí výpovědi reálnými a věrohodnými. Naopak výpovědi účelově naučené a ovlivněné mívají nekomplikovaný děj a jsou až doslovně shodné. V daném případě jde zjevně o líčení reálného prožitku. Nadto neexistuje a ani není obhajobou tvrzen žádný důvod nebo vztah mezi obžalovaným a poškozenými, který by odůvodňoval jejich krivou výpověď. Lze pak jen zdůraznit, že kontakt obžalovaného s dvojicí poškozených je zachycen i na kamerových záznamech a sám obžalovaný ho nepopírá, přičemž jeho vysvětlení, proč chlapce oslovil (obava zda se poškozený [příjmení] nezranil při pádu) a proč v té souvislosti zmiňoval peníze (tisícikoruna vypadla z volné kapsy, kam si ji připravil na nákup cigaret, které si ale pak nekoupil)

je velmi nepřesvědčivé, není podporováno žádným jiným důkazem a do jasně zadokumentovaného chování obžalovaného během dne absolutně nezapadá, tudíž bylo správně vyhodnoceno Krajským soudem jako účelové.

17. V daný den a dobu, byl obžalovaný prokazatelně hnán silnou sexuální touhou, když jeho intimní život s přítelem [jméno] [příjmení] upadal (vypověděl tak jak svědek [příjmení], tak sám obžalovaný), přičemž již během oběda u rodičů, kde byl právě s přítelem [příjmení], prokazatelně komunikoval s potencionálními zájemci o pohlavní styk, po obědě dovezl přítele do společně sdíleného bydliště a pod smyšlenou záminkou odjel na domluvenou schůzku za účelem pohlavního styku, kterou dohodnutý partner na poslední chvíli zrušil. Pak se snažil dohodnout neúspěšně sex s jinými partnery a sledoval webové stránky s homosexuální tematikou a v tomto stavu, nutně frustrován svým neúspěchem, volil snadno dostupné náhradní objekty sexuální touhy. Nejdříve si vyhlédl a sledoval dvojici poškozených [příjmení] a [příjmení], které neoslovil z důvodu obavy o zdraví [jméno] [příjmení] bezprostředně po jeho pádu, jak správně uvedl nalézací soud v odstavci 26. napadeného rozsudku. Když ani tento pokus nevedl k výsledku, jenž by obžalovaného

uspokojil, odhodlal se k oslovení poškozeného [příjmení] pod smyšlenou záminkou dotazu na cestu, kterého omezil na volném pohybu, když jej natlačil do vozu a přes jeho snahu vůz opustit, mu nedovolil vystoupit a silně ho držel, což sám doznává, načež jej zavezl na opuštěné místo [anonymizováno 38 slov] [role v řízení].

18. O skutkovém stavu ve vztahu ke skutku pod bodem 1. výroku není sebemenších pochyb, krom shora zdůrazněného lze pro stručnost odkázat na výstižné a vyčerpávající hodnocení důkazů v odstavcích 24. až 29. rozsudku Krajského soudu. Přisvědčit proto nelze námitce odvolatele, že nalézací soud pochybil, pokud nevyslechl k návrhu obhajoby svědky [příjmení] a svědku [příjmení]. Zdůvodnění v druhé polovině odstavce 20. napadeného rozsudku je přiléhavé a nad rámec tam uvedeného možno dodat následující. Výpovědi zmíněné trojice mají ve vztahu ke skutkovému stavu nulový potenciál, když u jednání samotného nebyli a ani přímo jim chlapci svůj zážitek nikdy nepopisovali. Nedůvodný je jejich výslech, i pokud jde o otázku, jaké mají v obecné rovině informace o páchání sexuálně motivovaných činů na Litoměřicku (zejména policista [příjmení]) a vzájemných hovorech na toto téma, když jde o skutečnosti bez vztahu k řešené věci. Pokud problematiku měla rozebírat svědkyně [příjmení] s paní [příjmení], není jediný relevantní důvod, proč se obávat, že takto mohla být výpověď svědkyně [příjmení] ovlivněna, či že by snad dokonce mohla dále zprostředkovaně ovlivnit výpověď jejího syna, poškozeného [příjmení]. V podstatných rysech souladné výpovědi poškozených jsou, jak shora již rozvedeno, plně věrohodné a korespondující se všemi dalšími k tomuto skutku se vztahujícími důkazy, což by v případě ovlivnění a líčení nepravdy nemohlo nastat. Závěr platí tím spíše, že poškození jsou děti, které by uměle vytvořenou konstrukci, nadto na pro ně zcela odtahité téma, nikdy nebyli schopni vyličt s takovou dávkou autentičnosti, jaká je patrná ze záznamů jejich výpovědí.

19. Ve vztahu vůči druhému skutku byly obhajobou vzneseny námitky vůči průběhu výslechu poškozeného [jméno] [příjmení], který byl proveden tak, že jsou důvodné obavy z ovlivnění výpovědi v takovém rozsahu, že je procesně nepoužitelná. Jednak bylo namítnuto, že poškozený na počátku zmiňuje, že jen ví o tom, že obžalovaný skončí ve vězení, což není standardní a mělo na to být vyslyšající nebo úkon sledující soudkyně reagováno. Tomuto názoru nelze přisvědčit. Je zcela pochopitelné, že ani ne devítiletý poškozený, v situaci po silném traumatu, musel být adekvátně poučen o významu výpovědi, jistě byl instruován o důvodu výslechu i rodiči a význam výpovědi se rozebíral i před úkonem samotným, aby nebylo dítě dezorientováno a možné uvěznění pachatele, aby poškozený pochopil význam svých slov, bylo proto logicky zmíněno. Za dané situace není nijak zvláštní, že poškozený, pro něj jistě významnou okolnost o důležitosti jeho slov, při výpovědi zmínil.

20. Stejně nepřípadná je i námitka, že na dotaz na výšku pachatele použil poškozený průměr k výšce policisty [příjmení], který úkon zaznamenával na kameru. Je pochopitelné, že výška je určena porovnáním s jinou osobou a tím spíše u dítěte, které těžko odhadne výšku v centimetrech. Není divné, že tento průměr poškozený [příjmení] zvolil a nebylo by to divné, ani pokud by daný policista nebyl v místnosti přítomen, neboť před úkonem samotným v budově nutně řadu policistů potkal a mohl tedy k jejich výšce postavu pachatele přirovnat. Pro zásah vyslyšající či přítomné soudkyně ani zde nebyl důvod.

21. Konečně nedůvodná, až ryze účelová je námitka, že poškozený zmiňoval, „zapomnětlivou paměť“ a stav, „šumného světa“, přičemž když pak líčí, co mu říkal obžalovaný během cesty, zmiňuje slovo na, „šu...“ a je dovozováno, že jde o, „šukat“, přičemž mohlo jít právě o, „šumný svět“. Takový výklad je se situací na záznamu zachycenou, kdy je význam i v případě nedokončeného slova, pro poškozeného do doby než potkal obžalovaného patrně neznámého, bezpečně vyloučen. Nadto není ani logické, aby obžalovaný, který o poškozeném a jeho vnitřním stavu či pocitu, který nazývá, „šumným“, cokoliv věděl a toto slovo během cesty vyslovil. Slovo na, „šu...“ měl obžalovaný použít v době, kdy poškozenému sdělil, že z něj, „udělá buzeranta“, nemluvě o tom, že na závěr výslechu k doplňující otázce si poškozený slovo, „šukat“ již sám vybavil. Pokud jde o stesky poškozeného na, „zapomnětlivou paměť“, nejde o žádnou skutečnou anomálii či

deficit, poškozený byl psychiatricky i psychologicky kompletně vyšetřen a jeho paměťové schopnosti jsou zcela standardní, inteligence nadprůměrná.

22. Obžalovaný vznesl i námitku, že Krajský soud nedostatečně zohlednil závěry znaleckého posudku PhDr. [příjmení] a MUDr. [jméno], kteří u něj nezjistili žádnou sexuální deviaci a nenavrhlí uložení ochranného léčení. Ani s tímto tvrzením se nelze ztotožnit. Nalézací soud závěry posudku zohlednil a vyložil, že z právě z těchto důvodů ochranné léčení neukládal (viz odstavec 50.). Ze závěrů znalců přitom jistě nelze dovozovat, že obžalovaný skutek nemohl spáchat. Naopak prof. [příjmení] výslovně uvádí, že ve spáchání činu obžalovanému z pohledu sexuologického nic nebránilo a pokud mu bude skutek prokázán, šlo o volbu „náhradního objektu“ jeho sexuální touhy, což přesně odpovídá prokázanému průběhu odpoledne, kdy obžalovaný volí jako sexuálního partnera dítě poté, co byl u dospělých neúspěšný. Lze jen poznamenat, že cca 95 % znásilnění dětí se podle odborných odhadů dopouští pachatelé nezatížení sexuální deviací (nikoliv pedofilové).

23. Naopak přímo obhajobou nebyla uplatněna námitka o procesní nepoužitelnosti výpovědi posouzeného [příjmení], když jeho výslech nebyl proveden kontradiktorně (obviněný ani obhájce neměli možnost klást svědkovi dotazy). Jde o poměrně složitou procesní situaci, kterou bylo v odvolacím řízení třeba prověřit, neboť by na správnost napadeného výroku o vině mohla mít významný vliv. Po přezkumu procesní a skutkové situace v dané věci došel odvolací soud k závěru, že nalézacím soudem zvolený postup byl správný, skutkový stav byl ve věci zjištěn zákonným postupem. Svědecká výpověď poškozeného [jméno] [příjmení] byla konána [datum] za účasti soudce jako neodkladný a neopakovatelný úkon ve smyslu § 158a tr. ř. Tento postup byl procesně správný, protože po oznámení zvláště závažného zločinu, k němuž došlo o den dříve, nebylo zřejmé, zda vůbec a případně kdy se podaří zjistit totožnost pachatele. Poškozený sice vzhled útočníka relativně detailně popsal, ale vůbec jej neznal, neměl k němu žádné vazby, a tedy jeho vypátrání mohlo trvat i velmi dlouho. Současně byl v dané době poškozený dítětem ani ne devítiletým, proto bylo nutné jeho výpověď procesně použitelným způsobem zafixovat, neboť jednak si dítě detaily tak dlouho nepamatuje a především je zájem na tom, aby, když už děsivý prožitek, zasahující jeho psychiku a ovlivňující neukončený psychosexuální vývoj, musel podrobně popsat, aby tak učinil jen jednou a pokud možno co nejdříve po činu, aby na něj mohl postupně zapomínat a paměťové stopy si opětovným líčením neposiloval. Při výslechu, který byl dostatečně detailní a skutečně profesionálně vedený, byly dodrženy veškeré procesní postupy, byl přítomen zástupce orgánu sociálněprávní ochrany dětí, byl mu přítomen soudce, jakožto garant zákonnosti postupu a neodkladnost a neopakovatelnost úkonu byla v protokole, resp. návrhu na jeho provedení dostatečně detailně s odkazem na konkrétní okolnosti věci rozvedena (viz § 102 odst. 1 tr. ř., § 158 odst. 9 tr. ř. a 158a tr. ř.).

24. Podle § 164 odst. 4 tr. ř. jestliže byly před zahájením trestního stíhání provedeny výslechy svědků podle § 158 odst. 9 tr. ř. a lze-li takový úkon opakovat, policejní orgán jej na návrh obviněného buď provede znovu a obviněnému nebo obhájci umožní, aby se takového úkonu účastnil, nebo jej poučí o právu domáhat se osobního výslechu takového svědka v řízení před soudem. Současně podle § 102 odst. 2 tr. ř. platí, že v dalším řízení má být taková osoba vyslechnuta znovu jen v nutných případech. V řízení před soudem je možno na podkladě rozhodnutí soudu provést důkaz přečtením protokolu nebo přehráním obrazového a zvukového záznamu pořízeného o výslechu provedeném prostřednictvím videokonferenčního zařízení i bez podmínek uvedených v § 211 odst. 2 tr. ř.

25. V dané věci dle sdělení znalců [příjmení] [příjmení] a PhDr. [příjmení] nebylo v době, kdy nalézací soud prováděl dokazování, vhodné, aby byl poškozený [příjmení] opětovně k věci vyslechnut, když takový výslech by mohl dále zhoršit jeho významně narušený psychický stav (u poškozeného došlo díky prožitku k dosti masivní posttraumatické stresové poruše, která jen postupně odeznívá) a mohla by negativně ovlivnit jeho další psychosexuální vývoj, který je reálně ohrožen. Pokud za tohoto stavu věci Krajský soud rozhodl podle § 102 odst. 2 tr. ř. o tom, že

provede důkaz přehráním videozáznamu výslechu poškozeného postupoval správně a souladně se zákonem.

26. Odvolací soud dotazem u znalců ověřil, zda u poškozeného nedošlo ke změně a důkaz výsledkem poškozeného nelze zopakovat v řízení před odvolacím soudem, aby v maximální možné míře respektoval právo na kontradiktorní provádění důkazů, které je imanentní součástí práva obžalovaného na obhajobu. Dle sdělení znalců není opakování výslechu poškozeného [jméno] [příjmení] v současné době vhodné, když ožívování paměťových stop s delším časovým odstupem od traumatizujícího zážitku by s velkou pravděpodobností vedlo k významnému zhoršení psychického stavu, stejně jako ohrozilo budoucí psychosexuální vývoj. Stále platí, že výslech podle § 164 odst. 4 tr. ř. opakovat v řízení před soudem nelze.

27. Popsaný stav, kdy dochází ke kolizi základního lidského práva poškozeného, aby nebyl řízením nad míru nezbytně nutnou pro rozhodnutí traumatizován, plynoucí z článku 8 Úmluvy o základních lidských právech a svobodách (dále jen Úmluva) a základního lidského práva obžalovaného na obhajobu, konkrétně možnost konfrontovat svědky a klást jim dotazy (kontradiktornost dokazování zakotvená v článku 6 Úmluvy), je řešen judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále jen ESLP) a Ústavního soudu ČR.

28. Jde o určení limitů práv obžalovaného plynoucí z článku 6 Úmluvy, podle něž má obviněný právo vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě. Platí tedy obecné pravidlo, že obviněný musí mít příležitost zpochybnit výpověď svědka proti sobě a klást mu otázky. Z uvedeného daného pravidla jsou judikaturou ESLP stanoveny výjimky. Čtení protokolu o výpovědi svědka, který nebyl nikdy vyslechnut kontradiktorně, není porušením článku 6 Úmluvy, pokud je vyváжено právem oběti na život a zdraví plynoucím z článku 8 Úmluvy a současně odsouzení ve věci není založeno výlučně na výpovědi svědka, jehož výpověď byla čtena (viz věc P. S. proti Německu, 2001 a věc Verdam proti Nizozemí, 1999). Pro České právní prostředí problematiku řeší nálezu Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 538/03, který na výše zmíněné rozhodnutí ESLP odkazuje a konfrontuje je s úpravou trestního řádu, zejména čtením svědecké výpovědi dítěte provedené jako neodkladný a neopakovatelný úkon před zahájením trestního stíhání podle § 102 odst. 2 tr. ř. a uzavírá že nevyslechnutí poškozeného dítěte, které vypovídalo před zahájením trestního stíhání, s odkazem na jeho zájem na respektování ochrany duševního a mravního vývoje, může být opatřením, které je striktně nezbytné a kontradiktorní výslech jiných svědků by mohl představovat kompenzaci újmy v právech obhajoby. Skutkový stav musí být ve věci prokázán i dalšími důkazy, byť nepřímými, které na sebe vzájemně navazují a které vcelku shodně a spolehlivě dokazují skutečnosti, které jsou v takovém příčinném vztahu k dokazované skutečnosti, že z nich je možno vyvodit jen jediný závěr a současně vyloučit možnost jiného závěru. Ústavní soud ve věci řešené v citovaném rozhodnutí, kdy šlo o pohlavní zneužívání nezletilé v průběhu šesti let, přičemž poškozená byla vyslechnuta před zahájením trestního stíhání obžalovaného (druha matky) připustil, že pokud svědkyně (matka), která byla vyslechnuta kontradiktorně uvedla, že v konkrétní době zpozorovala změnu chování poškozené, která mohla korespondovat s jí líčeným prožitkem, bylo by možno o naplnění podmínky prokázání skutkového stavu i jinými (kontradiktorními) důkazy uvažovat, ale jelikož žalovaný skutek byl vymezen podstatně širěji a delikt ní jednání mělo změně chování i šest let předcházet, přičemž matka k tomuto období žádný relevantní údaj, který by mohl být byť nepřímým důkazem, že ke zneužívání docházelo po celou dobu, neuvedla, uzavřel, že skutkový stav dalšími důkazy prokazován není a právo obžalovaného na obhajobu nebylo dostatečně kompenzováno.

29. Při aplikaci výše detailně vyložených limitů na řešený případ odvolací soud došel k závěru, že skutkový stav pospaný pod bodem 2. výroku napadeného rozsudku je krom nekontradiktorní výpovědi poškozeného dostatečně prokazován dalšími důkazy, dokonce celou řadou dalších důkazů, které podmínku kontradiktornosti splňují. Skutkový stav věci je proto možno považovat za zjištěný souladně s právy obžalovaného, když zásah do jeho práva na obhajobu byl v řízení

dostatečně kompenzován, neboť měl příležitost zpochybnit ostatní důkazy svědčící pro jeho vinu, které s výpovědí poškozeného korespondují. Výpověď poškozeného [jméno] [příjmení] nestojí osamoceně, ale je souladná s řadou dalších vysoce objektivních a nezpochybnitelných důkazů.

30. Především jde o vícenásobné stopy DNA profilu obžalovaného na vnitřní straně trenýrek poškozeného. Pokud poškozený vypověděl, že byl obžalovaným vysvlečen, což obžalovaný popírá, jde o klíčový důkaz, který potvrzuje výpověď poškozeného, kterou tím činí věrohodnou a naopak spolehlivě vyvrací obhajobu obžalovaného.

31. Dále jde o zranění na těle poškozeného a to nejen odpovídající tomu, jak byl držen ve voze a jak byl zadržen, když se snažil z místa utéct, ale i na šourku, které svědčí o manipulaci s jeho přirozením. Obžalovaný přitom jak útěk a zadržení poškozeného, tak jeho osahávání a masturbování popírá, což je opět spolehlivě vyvráceno. Není v tomto směru vůbec podstatné, že nebylo zjištěno zranění v okolí rekta poškozeného, z čehož obhajoba nepodloženě vyvozuje, že nedošlo k zasouvání blíže neurčeného předmětu do řitního otvoru poškozeného. V tomto směru obhajoba odkazuje na lékařskou zprávu z [datum], kde je uvedeno, že anální otvor a jeho okolí jsou klidné, neporaněné. Poškozený popsal velmi detailně, že šlo o malý předmět a tuto část popisu nespojoval s výraznějším násilím, či zraněním, tedy je logické, že provádění předmětné praktiky nezanechalo na jeho těle vizuálně pozorovatelné stopy. Lze odkázat na přílehlavé úvahy nalézacího soudu o užití prezervativu a prstu v odstavci 33. napadeného rozsudku, což dále i odpovídá výbavám poškozeného na chuť gumy v ústech. Šlo jistě o prožitek krajně nepříjemný a vnímaný poškozeným jako ponižující a traumatizující, ovšem ve fyzické rovině plně srovnatelný s prostým vyměšováním či rektálním vyšetřením, které rovněž na těle nezanechává žádné viditelné následky. Předmětné obtíže dle sdělení MUDr. [příjmení] mohou být somatického rázu, tedy projevem nezpracovaných emočních zážitků v tělesné rovině, aniž by k narušení fyzické integrity u poškozeného došlo.

32. Skutkový stav prokazují a výpověď poškozeného potvrzují i výpovědi svědků, kterým se poškozený svěřil, ať už to byla jeho matka, svědkyně [jméno] [příjmení], které poškozený bezprostředně po činu vylíčil, co prožil a to včetně řady detailů, které poté obsahuje i jeho výpověď. V hrubých rysech zážitek popsal poškozený i ošetřující psychiatrice MUDr. [jméno] [příjmení] a detailněji, minimálně úvodní část, psychologovi Mgr. [jméno] [jméno], jejichž výsledkem doplnil dokazování odvolací soud. Poškozený tedy popsal zážitek opakovaně, podrobně a plasticky zcela přiměřeně svému věku a zkušenostem, přičemž vždy líčil děj shodně. Současně ošetřující lékařka a psycholog, tak především znalci [příjmení] [příjmení] a PhDr. [příjmení], zjistili u poškozeného takové následky na jeho psychice, které odpovídají právě jím líčeným prožitkům. Kdyby byl zážitek poškozeného jiný, než jak jej líčí, ve smyslu méně intenzivní a invazivní, jak tvrdí obžalovaný, nemohly by se u něj rozvinout tak závažné psychické obtíže. Tyto jsou totiž reakcí, která odpovídá právě tomu, co poškozený popisuje. Je přitom zcela vyloučeno, aby devítiletý hoch byl schopen simulovat psychické obtíže a líčit jím odpovídající děje, které by ve skutečnosti nezažil. Současně změny chování a dopad psychických obtíží do běžného života popsala již zmíněná svědkyně [příjmení] a částečně pak i svědci [příjmení] (druh matky poškozeného) a [jméno] [příjmení] starší (otec poškozeného).

33. V dané věci tedy existuje celá řada dalších důkazů, kromě výpovědi samotného poškozeného, které dostatečně prokazují skutkový stav, který v žádném případě není postaven výlučně na jeho výpovědi. Lze dokonce uzavřít, že i kdyby poškozený ve věci vůbec vyslechnut nebyl, ať už z jakéhokoliv důvodu, bylo by možné na základě právě výše zmíněných důkazů o skutkovém stavu uzavřít obdobně, jako to učinil nalézací soud, máje k dispozici právě i výpověď samotné oběti.

34. Odvolací soud přezkoumal výrok o uloženém trestu z pohledu všech zákonných kritérií stanovených v § 37 tr. zákoníku až § 39 tr. zákoníku, přičemž přihlédl jak k polehčujícím, tak přitěžujícím okolnostem vymezeným v § 41 tr. zákoníku, resp. 42 tr. zákoníku, za plného respektu k zásadě přiměřenosti sankcí plynoucích z § 38 tr. zákoníku. Pokud jde o výčet přitěžujících okolností,

tak se odvolací soud ztotožňuje s jejich výčtem v odstavci 43. napadeného rozsudku, zejména lze zdůraznit okolnost, že obžalovaný odvezl za použití násilí osmiletého chlapce proti jeho vůli mimo město, kdy tento se cestou plakal a chtěl domů k mamince, bylo zjevné, že má obrovský strach a nutně i obavy o svůj život a přes konfrontaci s tímto psychickým stavem poškozeného obžalovaný svého jednání nezanechal, ale jen pro své krátkodobé uspokojení v něm zcela bezcitně pokračoval a dítě velmi invazivně a více způsoby znásilnil. Právě tato okolnost významně vybočuje z běžného průběhu znásilnění a zvyšuje zásadním způsobem společenskou škodlivost činu a je důvodem těžších následků činu u poškozeného, které mohou pozměnit jeho vývoj a mít i celoživotní trvání. Zásadní pro úvahu o trestu je i nulový náhled obžalovaného na závadovost vlastního jednání, což zmiňují i znalci a z této skutečnosti u něj dovozují zhoršenou možnost resocializace a nápravy. Tyto okolnosti vylučují uložení trestu v dolní polovině zákonné trestní sazby, nicméně uložení trestu jen rok pod horní hranicí je na druhé straně nepřiměřené a v rozporu jednak s dosavadní bezúhonností obžalovaného (musí existovat prostor pro uložení přísnějšího trestu v případě recidivy) a skutečností, že obžalovaným nebyla užita praktika významně zraňující i tělo poškozeného (opět by měl být prostor pro uložení přísnějšího trestu v takovém případě).

35. S ohledem na uvedené odvolací soud výrok o trestu podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. o trestu znovu sám rozhodl tak, že obžalovanému uložil za sbíhající se trestné činy úhrnný trest podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku za použití 43 odst. 1 tr. zákoníku ve výměře deseti let, tedy blíže polovině sazby, což je osm let a šest měsíců, než její horní hranici. Takto vyměřený trest odráží zvýšenou škodlivost činu danou zejména značnou bezcitností obžalovaného i jeho přístup k věci. Jde jistě o trest citelný, ale současně odrážející dosavadní bezúhonnost pachatele a nikoliv fyzicky brutální způsob provedení. Pro výkon trestu byl obžalovaný zařazen podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku do věznice se zvýšenou ostrahou, když je mu ukládán trest za zvlášť závažný zločin ve výměře přes osm let, přičemž zde není žádná skutková okolnost, popřípadě okolnost daná poměry a přístupem obžalovaného, která by odůvodňovala mimořádné zařazení do věznice s mírnějším režimem.

36. Vrchní soud rozhodoval opětovně i o poškozeným [jméno] [příjmení] uplatněných nárocích na náhradu škody a nemajetkové újmy. Prostřednictvím zmocněnce se poškozený včas připojil k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody ve výši 1 552 Kč, náhradou za utrpenou bolest ve výši 49 622 Kč, za další nemajetkovou újmu podle § 2958 o. z. ve výši 406 250 Kč a za ztížení společenského uplatnění ve výši 607 012 Kč. Všechny nároky uplatnil poškozený včetně úroku z prodlení, který nevyčíslil, počínaje od [datum], krom ztížení společenského uplatnění, kde byl úrok požadován až od [datum].

37. Krajský soud přiznal nárok na náhradu škody v plné výši a poté blíže nespecifikovanou náhradu nemajetkové újmy ve výši 400 000 Kč, obé s úrokem 15 % p. a. od [datum] do zaplacení. Se zbývajícím částí nároku na blíže neurčenou nemajetkovou újmu poškozeného odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

38. Před samotným přezkumem závěrů nalézacího soudu a vyhodnocením důvodnosti odvolacích námitek poškozeného považuje Vrchní soud za důležité shrnout zákonnou úpravu adhezního řízení ve vztahu k nemajetkové újmě a související recentní judikaturu, aby bylo zřejmé o jakých nárocích poškozeného a za splnění jakých podmínek, lze v rámci trestního řízení rozhodovat.

39. Podle § 43 odst. 3 tr. ř. je poškozený oprávněn navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování, přičemž z něj musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok uplatňuje. Důvod a výši nemajetkové újmy je poškozený povinen doložit. O těchto právech a povinnostech musí být poškozený poučen.

40. Vymezení pojmu „nemajetková újma“ a způsob její reparace v penězích je upraven v občanském zákoníku jakožto náhrada újmy na přirozených právech člověka takto: Podle § 2956 o. z. vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní utrapy. Podle § 2958 o. z. platí, že při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Podle § [číslo] pak při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní utrapy manželů, rodičů, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení.

41. Rozhodnutí č. 51/2020. Sb. rozh. tr. stanoví, že pro uplatnění nároku poškozeného a rozhodnutí o něm v adhezním řízení postačí (vedle dalších náležitostí) jasné vyličení skutkových okolností, o které se návrh opírá. Není nutné, aby poškozený odkázal na konkrétní zákonné ustanovení. Jednotlivé relativně samostatné nároky vyplývající z ustanovení § 2958 o. z. však musí být v návrhu specifikovány do té míry, aby bylo možno rozhodnout o každém z nich samostatně. V návrhu poškozeného musí být uvedena rovněž alespoň minimální výše částky, které se poškozený domáhá u každého jednotlivého nároku. O tom je třeba poškozeného poučit (§ 43 odst. 3 tr. ř.).

42. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že existují celkem čtyři primární nároky na náhradu nemajetkové újmy, které může nárokovat samotný poškozený. Tři plynou z ustanovení § 2958 o. z. Prvním je nárok na odškodnění prožité bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání; běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu jsou zahrnuty již v ohodnocení bolesti. Jde o nárok za prožité utrapy, které jsou v minulosti časově ohraničeny (viz [číslo] Sb. rozh. obč.). Druhým je nárok na odčinění ztížení společenského uplatnění založený na posouzení funkčních schopností poškozeného podle nezávazné pomůcky, označené též jako Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví. Soud k objektivizaci a medicínské klasifikaci trvalých zdravotních následků na základě znaleckého posudku zjistí procento, v němž je poškozený vyřazen ze zapojení do životních činností definovaných v upravené Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví. Tímto procentem ze čtyřsetnásobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok, předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného, pak vyjádří objektivizovanou náhradu, kterou do výsledné podoby upraví zvýšením či snížením podle konkrétních okolností případu a poměrů poškozeného. Tento nárok reparuje trvalé následky činu do budoucna (viz rozhodnutí č. 90/2022 Sb. rozh. obč.). Třetím je pak nárok na odškodnění nemajetkové újmy při ublížení na zdraví ve smyslu § 2958 o. z., který nespočívá v přechodné bolesti, ani ve fyzické či psychické újmě dlouhodobého (trvalého) charakteru, nýbrž jde o specifické okolnosti vymykající se obvyklému průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu, které nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru (viz rozhodnutí č. 7/2019 Sb. rozh. obč.). Konečně čtvrtým nárokem je nárok na odškodnění nemajetkové újmy bez vzniku ublížení na zdraví ve smyslu § 2956 o. z., spočívající v prostém zásahu do přirozených práv poškozeného, aniž by v souvislosti s projednávaným skutkem došlo k újmě na zdraví, ať už ve fyzické nebo psychické rovině. Jde o základní odčinění zásahu do duševní sféry, pakliže skutek zasáhl do přirozených práv poškozeného natolik intenzivně, že k narušení duševní rovnováhy nebo vývoje došlo, byť nikoliv v takové míře, že by následky bylo možno označit za ublížení na zdraví. Poslední dva uvedené nároky tzv. „další nemajetkové újmy“ spočívají v duševních útrapách (psychickém strádání), které se z časového hlediska ocitají v zóně mezi jednorázovou náhradou bolesti na straně jedné a náhradou dlouhodobého ztížení společenského uplatnění na straně druhé. Škodní děje tu spočívají v jednorázových či opakovaných strádáních poškozeného, zapříčiněných omezením jeho tělesné i duševní integrity a znamenajících omezení v jeho soukromém a rodinném životě.

Obecné soudy pak mají povinnost, jakkoli to může být spojeno s výkladovými obtížemi, nalézat – při řádně uplatněných a relevantních žalobních tvrzeních – tyto situace a posléze v objektivizovatelných případech přiznat náhradu nemajetkové újmy, byť půjde o náhradu přiměřenou v relaci k ostatním dílčím nárokům tohoto druhu (viz nálezy Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 1564/2020). Konečně v předchozím odstavci zmíněný nárok podle § 2959 o. z. představuje pátý druh nároku na náhradu nemajetkové újmy, který je od předchozích čtyř zcela odlišný, jde o nárok tzv. sekundární, jímž jsou odškodňovány útrapy osob blízkých primární oběti trestného činu, v případě že byla usmrcena nebo zvláště těžce zraněna.

43. Nárok na náhradu další nemajetkové újmy podle § 2956 o. z. (bez následku újmy na zdraví), resp. podle § 2958 o. z. (při vzniku újmy na zdraví), na náhradu škody na zdraví za bolest a za ztížení společenského uplatnění jsou samostatné právní prostředky ochrany fyzické osoby a nelze je uplatnit na základě totožných skutkových tvrzení (viz rozhodnutí č. 56/2011 Sb. rozh. obč.).

44. Lze tak uzavřít, že v rámci adhezního řízení může poškozený nárokovat odčinění celkem čtyř relativně samostatných zásahů do nemajetkové sféry, kdy každý z nich má odlišný charakter, samostatně vznikají i zanikají a je proto nutné o nich v adhezním řízení také samostatně rozhodnout co do důvodu a výše. Jak patrně ze shora uvedeného judikatura se postupně vyvíjí a byť jde o nároky existující samostatně, pokud je z návrhu poškozeného seznatelné, jakého z možných nároků se návrh týká a jaká částka je v té souvislosti minimálně požadována, je možno o nároku v adhezním řízení rozhodnout. Vše uvedené pak platí i ve vztahu k příslušenství každého z nároků, které pokud je požadováno, musí být přesně vyčísleno, konkrétně u úroku z prodlení musí návrh obsahovat jeho přesnou výši v procentech a dobu od kdy je požadován.

45. Nálezací soud shora rozvedené zákonné úpravy zcela nedostál. Jednak mu lze vytknout, že zmocněnce poškozené nepoučil ve smyslu § 43 odst. 3 tr. ř. a to jednak o potřebě vyjádřit číslem výši úroku z prodlení, když pouhý odkaz na výpočet podle tzv. odškodňovacího nařízení vlády č. 351/2013 Sb. není dostatečně konkrétní. Nálezací soud přesto úrok přiznal. Lze předdeslat, že v souladu se zákonnou úpravou vypočetl jeho výši na 15 %, v tomto směru možno odkázat na zdůvodnění v odstavci 60. napadeného rozsudku. Úrok byl přiznan správně až od [datum], když nárok byl vůči poškozenému uplatněn [datum], následující den měl plnit a od [datum] nastalo prodlení. Výrok ani odůvodnění rozsudku neodráží fakt, že úrok byl požadován od [datum] a v tomto rozsahu měl být učiněn odkaz na řízení ve věcech občanskoprávních podle § 229 odst. 2 tr. ř. a to jak vůči nároku na náhradu škody, tak vůči nároku na náhradu další nemajetkové újmy. Celé nepřiznané nároky na bolestné a ztížení společenského uplatnění pak měly být odkázány na řízení ve věcech občanskoprávních podle § 229 odst. 1 tr. ř.

46. Pro naznačené vady odvolací soud celý adhezní výrok podle § 258 odst. 1 písm. f) odst. 2 tr. ř. zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. po jejich odstranění sám ve věci rozhodl. Předně tedy soud při veřejném zasedání poučil zmocněnce poškozeného podle § 43 odst. 3 tr. ř., načež poškozený konkretizoval svůj nárok na úrok z prodlení tak, že jej požaduje až od [datum] a to ve výši 15 % p. a. Dále upřesnil, že podané odvolání nesměřuje proti zamítnutí nároku na odškodnění prožité bolesti, toto již nepožaduje a domáhá se pouze jen o přiznání nároku na odčinění ztížení společenského uplatnění a to s odkazem na korektiv „zásad slušnosti“ podle § 2958 o. z., když je zjevné, že k zásahu došlo a jeho přesná kvantifikace dalším znaleckým zkoumáním by představovalo nedůvodnou traumatizaci poškozeného.

47. Nárok na náhradu škody, tvořený náklady na cestu k nařízenému znaleckému zkoumání, byl uplatněn včas, byl řádně doložen ve výši 1 552 Kč a požadovaný úrok z prodlení byl po poučení konkretizován na 15 % p. a. od [datum] a proto byl takto přiznan. Jde o nárok prokázaný a není pochybnost o souvislosti jeho původu s trestnou činností obžalovaného.

48. Při určení výše nároku na náhradu další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle § 2958 o. z., která spočívá v duševních útrapách nikoliv trvalého rázu, které se nevyskytují při obvyklém průběhu újmy, a proto nejsou odškodněny v rámci tzv. bolestného, je třeba vycházet z relativně

ustálené judikatury v obdobných případech, při zohlednění specifík projednávané věci. Lze předeslat, že přiznávané částky nebývají nijak závratně vysoké, neboť tento samostatný typ nároku na náhradu nemajetkové újmy je nárokem tak říkajícím, „zbytkovým“, jak patrně již z jeho názvu, „další nemajetková újma“. Primárně jsou totiž zásahy do nemajetkové sféry poškozeného odškodňovány v rámci bolestného, reparující psychické a fyzické obtíže trestným činem způsobené a v rámci ztížení společenského uplatnění, nahrazující následky trvalého rázu. Platí, že prostředky z neuplatněného nebo nikoliv řádně uplatněného či nedostatečně prokázaného nároku nelze přesouvat do nároků jiných a takto nedostatky jednoho z nároků kompenzovat v rámci nároku jiného. V případě znásilnění dítěte při současně způsobené PTSP bývá na náhradu další nemajetkové újmy přiznávána částka kolem 100 000 Kč (srovnej např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 2 To 3/2020 a 2 To 7/2020). Jelikož v dané věci byla především cesta na místo činu pro poškozeného značně stresující a i následné obtíže průměrný rámec v obdobných případech překračují, uložil odvolací soud podle § 228 odst. 1 tr. ř. a § 2958 o. z. obžalovanému nahradit jako další nemajetkovou újmu za prožité duševní útrapy částku 200 000 Kč, a to se stejným úrokem jako u náhrady majetkové škody. Takto stanovené odškodnění lze považovat takřka za maximum možného v rámci daného nároku. [příjmení] přiznaná nalézacím soudem se judikatuře nedůvodně vymykala, a proto byla adekvátně snížena.

49. Lze jen na okraj poznamenat, že je jen věcí taktiky a aktivity poškozeného, proč relativně snadno doložitelný údaj o bodové hodnotě újmy na zdraví, pro něž není nutně třeba ani znalecký posudek, nedoložil. Rovněž, pokud poškozený v rozporu s všeobecně uznávanou a soudy používanou Metodikou Nejvyššího soudu setrval na názoru, že ztížení společenského uplatnění lze přiznat i před ustálením stavu, je-li zřejmé, že trvalé následky v určité minimální míře budou přítomny, musel by unést důkazní břemeno a předložit posudek, jímž by znalce v příslušném oboru byla tvrzená újma dle Metodiky kvantifikována. Odvolat se jen na zcela nekonkrétní zásady slušnosti nelze, neboť ty jsou právě vykládány a do jisté míry vyčísleny a objektivizovány právě zmíněnou Metodikou, bez níž by šlo o rozhodnutí nahodilé, jen obtížně zdůvodnitelné a praxe by musela být ustalována pouze judikatorně, čemuž Metodika cíleně předchází. Z těchto důvodů nelze akceptovat námitku, že další vyšetření dle Metodiky představuje nadbytečnou sekundární viktimizaci poškozeného, který je zvláště zranitelnou obětí, neboť bez takového vyšetření není možné existenci trvalých následků zpravidla prokázat a zcela vyloučená je jejich kvantifikace. Současně nejde o nutnou součást rozhodnutí v trestní věci, ale o svobodnou vůli poškozeného, zda nárok s vědomím nutnosti jej prokázat uplatní nebo nikoliv. Jinými slovy řečeno, je na rozhodnutí poškozeného, zda za cenu podstoupení dalšího vyšetření bude nárok požadovat, či vyšetření podstoupit odmítne a nárok neuplatní.

50. S ohledem na v předchozích odstavcích uvedené odvolací soud podle § 229 odst. 2 tr. ř. poškozeného odkázal se zbytkem nároku, tzn. nad přiznaný nárok ve výši 200 000 Kč s úrokem z prodlení, na náhradu nemajetkové újmy v penězích v podobě další nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních. S nároky na náhradu nemajetkové újmy v penězích ve formě ztížení společenského uplatnění a ve formě odčinění prožité bolesti pak odkázal poškozeného podle § 229 odst. 1 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních zcela.

51. Jelikož poškozený nebyl se svým odvoláním úspěšný ani částečně, bylo jakožto nedůvodné pod bodem II. výroku podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku není řádný opravný prostředek přípustný. Do dvou měsíců od jeho doručení proti němu může podat obžalovaný a nejvyšší státní zástupce dovolání, které se podává k Nejvyššímu soudu v Brně prostřednictvím soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni (Krajský soud v Ústí nad Labem). Nejvyšší státní zástupce může dovolání podat ve prospěch i v neprospěch obžalovaného. Obžalovaný může podat dovolání pouze prostřednictvím obhájce,

jinak se takové podání nepovažuje za dovolání, byť by takto bylo označeno. Nutný obsah dovolání je vymezen v ustanovení § 265f tr. ř.

Praha 22. března 2023

Mgr. Jan Kadlec
předseda senátu